

Vertrouwen in Preventie

**Procevaluatie project
'Sociale Veiligheid Bestaande
Woonomgeving Almere'**

Amsterdam, januari 1993
Van Dijk, Van Soomeren en Partners
Manuel López
Harm Jan Korthals Altes

Inhoudsopgave

	Pagina:
Inleiding	1
1 Procesbeschrijving	2
1.1 Het initiatief	2
1.2 Opzet en uitvoering	2
1.3 Het preventieproject in cijfers	4
2 Procesevaluatie	6
2.1 Erkennen doelstellingen door verschillende betrokkenen	6
2.2 Terug naar de oorspronkelijke doelstellingen	8
2.3 De leermomenten	10
3 De toekomst	13
3.1 Nut van een vervolg	13
3.2 Mogelijkheden voor een vervolg	13
 Bijlagen:	
1 Onderzoektechnische kanttekeningen en aanbevelingen	1
2 Geïnterviewde organisaties	3
3 Schriftelijke bronnen	4

Vertrouwen in preventie

Woningbouwverenigingen en politie in Almere hebben met een langlopend en groots opgezet project een overtuigende start gemaakt met het aanpakken van leefbaarheidsproblemen in bestaande wijken. De inspanningen van de betrokken partijen zijn niet zonder resultaat gebleven: in ruim 2200 woningen zijn pakketten inbraakwerend hang- en sluitwerk aangebracht en er zijn door onderzoek vele bruikbare, tot op het niveau van de straat uitgesplitste gegevens over leefbaarheidsproblemen boven water gebracht, waar men meteen mee aan de slag zou kunnen. De fut is er na het project echter wat uit. Men realiseert zich niet voldoende dat de aanpak van leefbaarheidsproblemen een continue inspanning vereist, waarbij een project niet het einde betekent, maar slechts het begin markeert. In dit licht is het niet verwonderlijk dat bij de afloop van het project nog geen effecten konden worden gemeten in termen van verminderde criminaliteit en verbeterde leefbaarheid. Om die effecten te bereiken is een langduriger proces vereist waarin alle betrokken partijen een grote en goed gecoördineerde inspanning (blijven) leveren. Zo'n proces vergt geld, menskracht en vooral ..... vertrouwen in preventie.

Inleiding

In 1988 benaderde de bewonerscommissie woningbouwvereniging Groene Stad Almere (GSA) met het verzoek 'iets te doen aan inbraakpreventie'. Dit verzoek was voor de GSA aanleiding om in overleg te treden met het Regionaal Bureau Criminaliteitspreventie (RBCP) van het district Flevoland. Tezamen met de gemeentepolitie van Almere stelden zij een plan op voor een preventieproject. De activiteiten werden aanvankelijk alleen bij de GSA ten uitvoer gebracht. Later sloten woningbouwvereniging Goede Stede (GS) en Woningbouwvereniging Almere (WVA) zich bij het project aan.

In juli 1992 is het externe onderzoeks- en adviesbureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners gevraagd de procesgang van het project tot op dat moment te evalueren. Daartoe heeft het bureau een korte studie gemaakt van het voorhanden zijnde schriftelijke materiaal (zie bijlage 3) en interviews gehouden met in totaal 6 sleutelpersonen bij de betrokken organisaties (zie bijlage 2).

De probleemstelling van het onderzoek bestond uit twee vragen:

- *Zijn de doelstellingen van het project gehaald?*
- *Welke lessen zijn er te trekken voor een vervolgaanpak?*

Belangrijk is om op deze plaats al precies af te bakenen wat "het project" is.

Het project startte als een integraal plan voor sociaal wijkbeheer met drie verschillende beleidslijnen, waarvan het nemen van inbraakpreventieve maatregelen er één is. In paragraaf 1.1 wordt dit nader toegelicht.

Voorliggende evaluatie beperkt zich tot één van de drie beleidslijnen, te weten het nemen van inbraakpreventieve maatregelen.

De rapportage is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 1 geeft een beschrijving van het proces dat is doorlopen om het project Bestaande Woonomgeving Almere op te zetten en uit te voeren.

In het tweede hoofdstuk wordt dit proces geëvalueerd. Daartoe worden de visies van de verschillende betrokkenen naast elkaar gezet, het behalen van de doelstellingen geëvalueerd en de verschillende leermomenten op een rij gezet.

Vanuit deze bevindingen wordt in hoofdstuk 3 een blik in de toekomst geworpen. In dit slothoofdstuk wordt stil gestaan bij de mogelijkheden voor een structureel vervolg van het (op vele punten succesvolle) project Sociale Veiligheid Bestaande Woonomgeving in Almere.

1 Procesbeschrijving

1.1 Het initiatief

Zoals gesteld vormde de directe aanleiding tot het project het verzoek van de bewonerscommissie aan de GSA om iets te doen aan inbraakpreventie. De achtergrond van dit verzoek vormde het gegeven dat recentelijk in enkele woningen van de GSA was ingebroken hetgeen volgens de bewonerscommissie bij veel bewoners leidde tot een groot gevoel van onveiligheid. De GSA voelde zich aangesproken door een pro-actieve aanpak (niet wachten tot het probleem hoog is opgelopen) en nam contact op met het RBCP waar zij toch al goede contacten mee onderhield. Het RBCP, de gemeentepolitie Almere en de GSA sloegen de handen ineen en stelden in juni 1988 een notitie op inzake 'sociaal wijkbeheer'. In deze notitie werd de behoefte van de bewonerscommissie gekoppeld aan het juist opgestarte huismeesterproject en het streven van de GSA om het onderhoudsbeleid beter af te stemmen op het beleid van gemeentewerken.

In de notitie werden drie beleidslijnen geformuleerd.

Allereerst streeft men er naar via het huismeesterproject het toezicht te verhogen en geconstateerde onregelmatigheden zo snel mogelijk te laten verhelpen. Een dergelijke aanpak kan op twee manieren een preventieve werking hebben. Enerzijds wordt door de snelle aanpak van kleine reparaties en schoonmaakwerk erosie-criminaliteit tegengegaan en onveiligheidsgevoelens voor een deel voorkomen.

Anderzijds wordt de gelegenheid tot het plegen van criminaliteit beperkt door het toezicht dat de huismeester in en om de woningcomplexen uitoefent.

Als tweede beleidslijn noemt de notitie het bevorderen van de betrokkenheid van bewoners bij de woning en woonomgeving, met name via bewonerscommissies. Door de betrokkenheid van de bewoners te verhogen, zal de sociale controle stijgen waardoor criminaliteit minder kans krijgt. Daarnaast zal een grotere betrokkenheid leiden tot meer en intensievere contacten met de medebewoners waardoor een betere informatie-uitwisseling ontstaat en een hogere woonsatisfactie.

Als derde en voor de evaluatie van het inbraakpreventieproject meest belangrijke beleidslijn noemde men het nemen van inbraakpreventieve maatregelen voor zowel de nieuwbouw als bestaande bouw. Het nemen van techno-preventieve maatregelen en het geven van voorlichting aan de bewoners kent als hoofddoelstelling het aantal voltooide inbraken te stabiliseren of te verminderen en de geconstateerde onrustgevoelens bij de bewoners te doen afnemen.

Gaandeweg ontwikkelden de drie onderscheiden beleidslijnen zich als drie **aparte projecten**. De derde beleidslijn werd het project 'inbraakpreventie bestaande woningbouw.' De opdrachtgever van deze evaluatie is vooral geïnteresseerd in de resultaten van dit laatste project. Om helderheid te bewaren is ervoor gekozen de evaluatie te beperken tot de derde beleidslijn uit het plan 'sociaal wijkbeheer.'

1.2 Opzet en uitvoering

Om inzicht te krijgen in het inbraakslachtofferschap van de bewoners, de omvang van de reeds genomen inbraakpreventieve maatregelen en de behoefte bij de bewoners om (verdere) inbraakpreventieve maatregelen te nemen, werd een voor-enquête gehouden onder 10% van alle huurders van woningbouwvereniging GSA. Dit hield in dat onder 549 van de 5.493 GSA-woningen in Almere vragenlijsten werden verspreid met daarop 24 vragen. De vragenlijsten werden door leden van

de bewonerscommissie persoonlijk aan de a-select gekozen huurders uitgereikt en later weer opgehaald. In totaal werden 282 van de 549 formulieren ingevuld. De respons bedroeg dus 60%.

Uit de voor-enquête bleek onder meer dat 95% van de respondenten een inbraakpreventieproject wenselijk/noodzakelijk achtte.

Dit was voor de initiatiefnemers dermate bemoedigend dat besloten werd:

- begin 1989 een inbraakpreventieproject voor de GSA-woningen in (het oudste stadsdeel) Almere-Haven op te starten;
- de ervaringen die daarbij zouden worden opgedaan te gebruiken voor later op te starten inbraakpreventieprojecten in Almere-Stad (1990) en Almere-Buiten (1992);
- op korte termijn reeds oplossingen te vinden voor de leefbaarheidsproblemen in Almere-Stad en -Buiten die door de voor-enquête inzichtelijk waren geworden, omdat die anders pas zo laat aan de beurt zouden komen.

Bijzonder in het preventieproject is de koppeling tussen onderzoek en voorlichting. In één grote greep wil men zowel informatie geven als informatie ontvangen.

Als eerste werd het inbraakpreventieproject dus opgestart voor de GSA-woningen in Almere-Haven. Hiertoe:

- schreef men opnieuw een enquête uit onder **alle** bewoners van de GSA-woningen in Almere-Haven;
- stelde het RBCP voor ieder type woning een pakket hang- en sluitwerk samen dat vervolgens voor maximaal 25% van de inkoopprijs aan de bewoners werd aangeboden;
- werden in totaal 14 voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd waarin de bewoners informatie kregen over het doel van het project, de voordelen van het preventiepakket en hetgeen de bewoners zelf kunnen doen om inbraak te voorkomen.

De enquête bestond uit een schriftelijke vragenlijst die 18 van de 24 vragen uit de voor-enquête bevatte. De vragenlijst werd zoals gezegd bij **alle** bewoners van GSA-woningen in Almere-Haven (in totaal 1800 woningen) in de brievenbus gestopt. De opzet van het project verplichte er toe om 100% van de populatie te bevragen. Men kon geen steekproef nemen al had men dat gewild, omdat de fundamentele keuze was gemaakt om het enquêteren te koppelen aan het aanbieden van een preventiepakket (en men bij dit laatste uiteraard iedereen gelijke kansen wilde geven). De vragenlijst werd vergezeld van een informatiebrief, intekenformulier voor een pakket hang- en sluitwerk en een uitnodiging voor de voorlichtingsbijeenkomst.

Zoals gesteld werd voor ieder type woning door het RBCP een pakket hang- en sluitwerk samengesteld. Met uitzondering van de cilinders was het gehele pakket volgens de actuele richtlijnen NEN 5088/89 samengesteld. Dit pakket was gebaseerd op eigen onderzoek naar de modus operandi van woninginbrekers in Almere. GSA deed de bewoners het (financieel aantrekkelijke) aanbod het preventiepakket voor maximaal f 150,- aan te schaffen. Het resterende deel van de inkoopprijs van circa f 450,- (afhankelijk van het type woning) werd door de woningbouwvereniging betaald. Voorwaarde was echter wel dat zodra het hang- en sluitwerk was gemonteerd deze tot de inventaris van de woning behoorde. Bij verhuizing kunnen de huurders de sloten dus niet meenemen.

Tijdens de voorlichtingsbijeenkomsten konden de bewoners het inschrijfformulier en de vragenlijst inleveren en kregen zij informatie over inbraakpreventie. De respons op de enquête en de inschrijving voor het preventiepakket lagen op respectievelijk 50% en 45%. In totaal hadden dus 810 van de 1800 huishoudens het preventiepakket aangeschaft. Dit werd gezien als een groot succes.

In navolging van Almere-Haven werden ook inbraakpreventieprojecten gehouden voor GSA-woningen in respectievelijk Almere-Stad (1990) en Almere-Buiten (1992). Deze waren qua opzet gelijk aan het project in Almere-Haven.

In Almere-Stad werden in totaal 9 voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd waar naar schatting in totaal 900 personen naar toe kwamen. Van de 1800 huishoudens in Almere-Stad hebben er 900 het preventiepakket aangeschaft. Dit komt overeen met een respons van 50%.

In Almere-Buiten werden 3 voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd. Deze bijeenkomsten werden bezocht door in totaal 360 bewoners. Van de 560 huishoudens in Almere-Buiten schaften er 403 het preventiepakket aan. Dit komt overeen met een respons van 72%.

In de tussentijd waren ook de andere twee woningbouwverenigingen in Almere, Goede Stede (GS) en Woningbouwvereniging Almere (WVA), in het preventieproject geïnteresseerd geraakt. Men was namelijk gebleken dat veel van hun bewoners van de Stedenwijk (Almere-Stad) zich in hun eigen woonomgeving onveilig voelden. Door in het project te participeren hoopte men dit te kunnen veranderen.

Eind 1991 werd door woningbouwvereniging GS drie voorlichtingsbijeenkomsten gehouden in Almere-Stad (Stedenwijk-Noord). De opkomst stelde de organisatoren teleur. Circa 135 bewoners bezochten de bijeenkomsten. Dit op een woningbestand van 743.

Het grote verschil met de opzet van GSA was dat de bewoners bij GS het preventiepakket geheel zelf moesten betalen. Inclusief montage kwam dit neer op een bedrag van f 900,- (indien de bewoner het materiaal zelf monteerde f 600,-). De respons op de enquête bedroeg 327 (44%). Het aantal inschrijvingen voor het preventiepakket was 67, hetgeen overeenkomt met een respons van 9%.

In het voorjaar van 1992 startte WVA een inbraakpreventieproject in Almere-Stad (Stedenwijk-midden). Net als de GS gaf de WVA géén korting aan de bewoners. De opkomst bij de 3 voorlichtingsbijeenkomsten beoordeelde men als redelijk. In totaal bezochten circa 210 bewoners de bijeenkomsten. Dit op een woningbestand van 693. De respons op de enquête bedroeg 45%. In totaal schreven 76 huishoudens zich in voor het preventiepakket, hetgeen overeenkomt met 11%.

1.3 Het preventieproject in cijfers

Om overzicht te scheppen zetten wij de 3 belangrijkste variabelen in het inbraakpreventieproject (de opkomst op voorlichtingsavonden, de respons op de enquête en de respons op de aanbieding van het preventiepakket) per stadsdeel en per woningbouwvereniging tegen elkaar af.

Overzicht 1 Opkomst, respons en inschrijving bij de verschillende woningbouwverenigingen

	Haven	Stad	Buiten
GSA aantal huishoudens opkomst bijeenkomsten* respons enquête respons preventiepakket***	1581 ca. 1250** 605 38% 810 51%	1800 ca. 900 1206 67% 900 50%	560**** ca. 360 283 50% 403 72%
GS aantal huishoudens opkomst bijeenkomsten* respons enquête respons preventiepakket	n.v.t.	743 ca. 135 327 44% 67 9%	n.v.t.
WVA aantal huishoudens opkomst bijeenkomsten* respons enquête respons preventiepakket	n.v.t.	693 ca. 210 312 45% 76 11%	n.v.t.

*= Hier wordt het aantal **personen** vermeld dat per woningbouwvereniging en stadsdeel op de bijeenkomsten kwam. Het aantal **huishoudens** dat deze personen vertegenwoordigen is onbekend en kan misschien wel twee maal zo laag liggen, als man en vrouw vaak samen naar de voorlichtingsavond zijn gegaan. Er kan dan ook geen responspercentage worden gegeven.

**= Op de 14 bijeenkomsten waren gemiddeld 80-100 personen aanwezig. Een exact cijfer is echter onbekend.

***= Bij twee van de drie stadsdelen blijkt GSA een hogere respons op het preventiepakket te hebben dan op de enquête. Dit komt doordat voor bewoners ook de mogelijkheid bestond zich voor het pakket in te schrijven zonder dat zij een voorlichtingsbijeenkomst hadden bezocht of enquête hadden ingeleverd. Door reclame van mond tot mond druppelden de aanmeldingen nog lang na de voorlichtingsbijeenkomsten bij de woningbouwvereniging binnen.

****= De GSA bezit in totaal meer woningen in Almere-Buiten dan de genoemde 560 die zijn aangeschreven. Men besloot om de overige circa 250 woningen niet aan te schrijven, omdat het daarin toegepaste hang- en sluitwerk al voor een belangrijk deel aan eisen van inbraakwerendheid voldeed.

2 Procesevaluatie

2.1 Erkenning doelstellingen door verschillende betrokkenen

De doelstellingen die de startnotitie 'Sociaal Wijkbeheer' gaf voor het inbraakpreventieproject, blijken niet door alle partijen in gelijke mate te worden erkend. Genoemde startnotitie is ook niet door alle partijen officieel bekrachtigd. De later aangesloten partijen hebben zich vrijblijvender opgesteld en koesterden bescheiden verwachtingen.

De initiatiefnemers hadden juist de neiging om het project breder te trekken dan de oorspronkelijke doelstelling.

Visie GSA

Van de drie woningbouwverenigingen kende de GSA het meeste belang aan het project toe. Als hoofddoelstelling zag men het verhogen van de betrokkenheid van de bewoners bij hun leefomgeving. Om dit te bereiken trachtte men door middel van de enquête inzicht te krijgen in de factoren die onveiligheidsgevoelens bij de bewoners veroorzaken. Bij de aanpak van deze factoren toonde de GSA zich ook de meest actieve woningbouwvereniging. De GSA besteedde veel zorg aan de promotie van het project. Er lag bij de start een doordacht netwerk- en communicatieplan. Men streefde bewust naar een zo hoog mogelijke opkomst op de voorlichtingsbijeenkomsten en een zo hoog mogelijke inschrijving op het preventiepakket. De bewoners werden persoonlijk benaderd met een uitnodiging en men organiseerde het grootste aantal bijeenkomsten. Om de inschrijving op het preventiepakket te stimuleren, deed de GSA een aanbod dat (in vergelijking tot het aanbod van de andere twee woningbouwverenigingen) in financiële zin voor de bewoners zeer gunstig was. Daar waar de enquête specifieke leefbaarheidsproblemen in bepaalde straten of buurten aan het licht heeft gebracht, werden deze via gerichte actie aangepakt.

Vanuit de gestelde doelstelling(en) worden zowel het verloop als de opbrengsten van het project door de GSA positief gewaardeerd. Men is van mening dat de aanpak steeds beter verliep en dat de enquête een goed inzicht heeft gegeven in de factoren die bij de bewoners gevoelens van onveiligheid veroorzaken. Zowel de opkomst bij de voorlichtingsbijeenkomsten als de inschrijving op het preventiepakket zijn in vergelijking tot de andere twee woningbouwverenigingen zeer hoog te noemen.

Visie WVA

De WVA kijkt anders tegen het project aan dan de GSA. Om te beginnen is de invalshoek al anders. De WVA zag het project als een mogelijkheid om haar goede wil naar de bewoners te tonen en voorlichting te geven over hetgeen de bewoners zelf kunnen doen om inbraak te voorkomen. In tegenstelling tot de GSA legt de WVA de verantwoordelijkheid voor criminaliteit- en onveiligheidsbestrijding in de eerste plaats bij de bewoners en niet bij zichzelf. Deze andere invalshoek werkte door in de aanpak. De uitnodiging aan de bewoners was vrijblijvender en voor het preventiepakket werd een hogere prijs gevraagd. Daarnaast werden er door deze woningbouwvereniging minder voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd en bleef het project beperkt tot één van de drie stadsdelen (Almere-stad).

Men is niet zonder meer positief over het behaalde resultaat. De respons op de enquête was lager dan verwacht, maar vormt voor de woningbouwvereniging geen reden tot bezorgdheid. Ook de inschrijving op het preventiepakket bleef achter bij

de verwachting (11%). Ook dit vindt de woningbouwvereniging niet zo erg. Ze wilde immers een geste naar hun bewoners maken en wanneer deze geen gebruik maken van het gedane aanbod dan is dat hun eigen keuze, wordt geredeneerd. De hoofddoelstelling was de bewoners voor te lichten over hetgeen ze zelf kunnen doen om inbraak te voorkomen. Deze doelstelling is in de ogen van de woningbouwvereniging niet gehaald: er waren immers (te) weinig mensen op de voorlichtingsbijeenkomsten.

Visie GS

Woningbouwvereniging GS ziet het project als onderdeel van een grotere actie, namelijk het renoveren van de Stedenwijk en het aldaar instellen van een Buurtbeheerbedrijf¹. Doel van het project was inzicht te krijgen in de leefbaarheidsproblemen in de Stedenwijk en het verhogen van de betrokkenheid van de bewoners bij hun woonomgeving. De GS organiseerde in de Stedenwijk 3 voorlichtingsbijeenkomsten over het project en 6 bijeenkomsten over het groot onderhoud. Over de opbrengsten van het project is de GS redelijk tevreden. De opkomst op de 3 bijeenkomsten was niet zeer hoog maar wordt door de GS als voldoende ervaren. De inschrijving op het preventiepakket viel de GS erg tegen. Slechts 9% van de huishoudens maakte van deze mogelijkheid gebruik. Als voornaamste reden hiervoor ziet de GS het feit dat veel bewoners het aanbod van de woningbouwvereniging te duur vonden. Daarnaast vindt men dat de verkooptechniek enigszins tekort schoot. De presentatie van het pakket zou te summier zijn geweest en had wellicht met behulp van een video-film beter aangekleed kunnen worden. De hoofddoelstellingen zijn volgens de GS zeker gehaald. De enquête heeft de leefbaarheidsproblemen inzichtelijk gemaakt en handvatten geboden om deze aan te pakken. Daarnaast droeg het project bij aan een grotere betrokkenheid bij de woonomgeving en het op te zetten Buurtbeheerbedrijf.

Visie gemeentepolitie

Uit de interviews met de politie kwamen twee doelstellingen naar voren. In de eerste plaats participeerde men in het project omdat men het belangrijk vindt de onveiligheidsgevoelens bij de Almeerse bevolking te verminderen. Daarnaast wil men de afstand tussen de politie en de bevolking verkleinen. De inspanning van de politie was voornamelijk gelegen in het analyseren van de woninginbraken in Almere en het geven van voorlichting tijdens de bijeenkomsten. Over de opbrengsten van het project is de politie positief. De knelpunten in de woonomgeving van de bij het project betrokken bewoners zijn geïnventariseerd. Deze kennis kan worden gebruikt om de door de bewoners ervaren onveiligheid effectief te bestrijden. Daarnaast heeft de politie zich in het project van haar publieksvriendelijke kant laten zien. Gezien de reacties werd deze inbreng - volgens haar - door alle betrokkenen gewaardeerd.

Visie RBCP

Het meest overtuigd van het belang van het project was het Regionaal Bureau Criminaliteitspreventie (RBCP). Als doelstellingen formuleerde het RBCP het stabiliseren van het aantal voltooide inbraken in huurwoningen van GSA, WVA en GS. Daarnaast was het doel het inventariseren en bestrijden van andere criminaliteits- en overlastproblemen bij de in het project betrokken huishoudens. Als onderliggende nevendoelelstelling speelde bij het RBCP het creëren van een groter

---

¹ Doel van het buurtbeheerbedrijf is om alle (nu nog over vele instanties verspreide) beheertaken toe te spelen naar één (mede door buurtbewoners gerund) bedrijf om zo het beheer in de buurt te intensiveren en de werkloosheid omlaag te brengen.

draagvlak voor criminaliteitspreventie in Almere. De inspanningen die het RBCP leverde waren zeer groot. Zowel op inhoudelijk, organisatorisch als uitvoerend niveau bekleedde zij een (voor)trekkersrol.

Over de opbrengsten van het project is het RBCP tevreden. Men heeft de ontwikkeling van de inbraakcijfers laten analyseren, maar deze hebben geen stabilisering of afname van het aantal voltooide woninginbraken te zien gegeven. Als verklaring hiervoor ziet het RBCP echter niet een toename van het aantal feitelijke inbraken, maar veeleer een verbetering van de politieregistratie². Het inventariseren en analyseren van de criminaliteits- en overlastproblemen is naar de mening van het RBCP zondermeer succesvol geweest. De gesignaleerde knelpunten hebben al geleid tot concrete voorstellen over te nemen maatregelen. Enkele van deze voorstellen zijn door de gemeente, politie en woningbouwverenigingen opgepakt en uitgevoerd. De vraag in hoeverre ook de andere voorstellen door de betrokken partijen zullen worden opgepakt, stemt het RBCP enigszins zorgelijk.

2.2 Terug naar de oorspronkelijke doelstellingen

Binnen het kader van deze evaluatie is de oorspronkelijke hoofddoelstelling van het inbraakpreventieproject (stabiliseren van het aantal geslaagde inbraken in huurwoningen) niet te evalueren. De benodigde gegevens voor deze evaluatie ontbreken vooralsnog en zouden via een apart onderzoekstraject boven water moeten komen.

Het voorliggende doel, namelijk dat er inbraakpreventieve maatregelen worden getroffen, is bij één van de drie woningbouwcorporaties gehaald en bij de andere twee niet.

De doelstellingen met betrekking tot het verzamelen van beleidsgegevens over onveiligheid zijn ruimschoots gehaald en dat bij meer dan alleen die ene woningbouwcorporatie.

Datzelfde geldt voor de doelstelling om leerervaringen hun uitstraling te doen hebben op nieuwbouwplannen, waar het gaat over het opnemen van inbraakwerende voorzieningen in standaardbestekken.

Hoofddoelstelling: stabiliseren inbraken huurwoningen

Het RBCP heeft in zijn rapportage over het inbraakpreventieproject in Almere-Buiten geconstateerd, dat het aantal geslaagde woninginbraken in geheel Almere de laatste jaren een lichte stijging vertoont. Dit betekent echter nog niet, dat de doelstelling niet gehaald zou zijn.

Het terugdringen of stabiliseren van het aantal inbraken in een gehele gemeente mag men pas verwachten nadat een substantieel deel van de woningen beveiligd is. In dit project richtte men zich slechts op een deel van de woningvoorraad (alleen huurwoningen in de sociale sector) en kwam het slechts bij een deel daarvan tot beveiliging. In totaal hebben 2256 huishoudens in Almere een beveiligingspakket aangevraagd, dat is 6,8% van het totaal aantal in 1991 bestaande woningen in Almere. Daar kan en mag men geen effect op het totale woninginbraakcijfer voor heel Almere van verwachten. Daar valt eventueel tegen in te brengen dat de doelgroep die gestimuleerd is om maatregelen te nemen in de sfeer van sociale controle, groter is. Tot die doelgroep mag men alle huishoudens rekenen die de voorlichtingsavonden bezochten, inclusief de huishoudens die geen preventiepakket afnamen. Maar dan nòg komt de bereikte doelgroep niet boven de 10% van de

---

2 Onze mening over de haalbaarheid van de doelstelling en het gebruik van de geanalyseerde politiegegevens wordt in de volgende paragraaf uiteengezet.

totale Almeerse bevolking uit. Om het effect van de beveiliging op de juiste schaal te meten zou men tot op het wooncomplex uitgesplitste gegevens moeten hebben, maar die zijn niet beschikbaar. Daarom zal de vraag of de hoofddoelstelling is gehaald in deze evaluatie onbeantwoord blijven. Wat niet wegneemt, dat een complexgewijze evaluatie van het effect van de maatregelen ter zijner tijd alsnog kan worden uitgevoerd en ook heel zinvol zou zijn. Rest ons de taak om nader stil te blijven staan bij de subdoelstellingen (die het uitgevoerde onderzoek aangaan). De geïnterviewde betrokkenen zijn het erover eens dat die gehaald zijn. Uit het onderstaande zal blijken dat die visie bij twee van de drie subdoelstellingen objectief kan worden onderschreven.

Inventariseren criminaliteits- en overlastproblemen

Voor dit doel werden schriftelijke enquêtes georganiseerd. Al zijn er bij de representativiteit van enquête-uitkomsten enkele kanttekeningen te plaatsen (zie bijlage 1), toch geven deze uitkomsten een goed inzicht in het **soort** problemen waar de bewoners maatregelen tegen willen. De **omvang** van de onveiligheidsgevoelens en behoefte aan preventieve maatregelen ligt naar alle waarschijnlijkheid lager dan de enquête-uitkomsten doen vermoeden. De **aard** van de onveiligheidsgevoelens en behoefte aan preventieve maatregelen wordt wèl heel goed door de enquête aan het licht gebracht. Vanuit dit perspectief moet dus worden geconcludeerd dat de doelstelling is gehaald. De uitgevoerde enquête gaf een goed inzicht in de vraag **welke** vormen van criminaliteit en overlast de bewoners als probleem ervaren.

Men is zelfs nog een stap verder gegaan dan de strikte doelomschrijving door concrete voorstellen (in de richting van woningbouwverenigingen, gemeente en politie) te formuleren voor te nemen preventieve maatregelen. Het RBCP heeft de uit de enquête gebleken criminaliteits- en overlastproblemen verder geanalyseerd en de bevindingen doorgesproken met de betrokken partijen. Alle geïnterviewde betrokkenen waren van mening dat deze analyse grondig is uitgevoerd en een goed inzicht verschaft in de problemen en wat er gedaan kan worden om deze aan te pakken. Vermeldenswaard is dat er met de gekozen onderzoekstechnieken een tot op het niveau van de straat uitgesplitste lijst van geconstateerde leefbaarheidsproblemen kon worden geproduceerd. Een deel van de geformuleerde voorstellen is inmiddels door de woningbouwverenigingen, gemeente en politie opgepakt en geïmplementeerd.

Het oplossen van criminaliteits- en overlastproblemen is echter niet slechts een zaak van incidentele knelpuntbestrijding, maar vereist een continue inspanning van alle betrokken partijen. Bij het RBCP bestaat enige twijfel of er bij de betrokken partijen voldoende draagvlak bestaat om tot een dergelijke structurele aanpak te komen (hierover meer in hoofdstuk 3).

Meldingsbereidheid verhogen

Eén van de randvoorwaarden voor effectieve sociale controle is een hoge bereidheid bij bewoners voor het melden van verdachte situaties bij de politie. Uit de enquête bleek dat een deel van de bewoners hiertoe niet bereid is. Eén van de verklaringen hiervoor bleek te zijn dat men geringe verwachtingen had ten aanzien van de actie die door de politie op een melding zou worden ondernomen.

Het RBCP heeft naar aanleiding van dit gegeven een voorstel gedaan aan de politie van Almere. Dit voorstel beoogde invoering van een systeem van terugmelding door de politie aan de melder. Het voorstel is door de politie niet overgenomen. Het inbraakpreventieproject heeft niet geleid tot een ander reactiepatroon op meldingen over verdachte situaties en de beoogde impuls om de meldingsbereidheid te verhogen is uitgebleven. De doelstelling 'meldingsbereidheid verhogen' is dus niet gehaald.

Overnemen van preventieve maatregelen in nieuwbouwplannen

Alle drie de woningbouwcorporaties in Almere hebben het door RBCP samengestelde inbraakpreventiepakket voor hang- en sluitwerk inmiddels standaard opgenomen in het bestek voor hun nieuwbouwwoningen. Dit is een duidelijk positief uitstralingseffect van het project 'bestaande woonomgeving' op de nieuwbouw. Dit uitstralingseffect gaat verder dan alleen het hang- en sluitwerk. Ook de leerpunten uit de inventarisatie van onveiligheidsgevoelens ten aanzien van het **stedebouwkundig ontwerp** werken door in de nieuwbouw. Zo wordt bij de beoordeling van verkavelingsplannen ten aanzien van de brandgangen steeds geadviseerd om lange bochtige gangenstelsels die men als onveilig blijkt te ervaren, op te knippen in kleine overzichtelijke stukken.

Ook in de keuze voor een ander type verlichting op alle doorgaande fietspaden hebben de resultaten van het uitgevoerde onderzoek meegewogen.

De doelstelling 'overnemen van maatregelen in nieuwbouwplannen' is dus méér dan gehaald.

2.3 De leermomenten

Het inbraakpreventieproject is te kenschetsen als een groeiproces, niet als een strak vastgespijkerd traject. De status van groeiproces heeft voordelen (flexibiliteit, creativiteit), maar ook nadelen. Die nadelen (geringe sturing, geringe consensus over doelstellingen, de mogelijkheid zich te onttrekken aan verantwoordelijkheden) hebben zich in dit project tamelijk scherp doen voelen.

Het belangrijkste leermoment op organisatorisch vlak is derhalve dat men bij de keuze voor een project dat 'moet groeien' mechanismen in werking moet stellen die de nadelen van die werkwijze zoveel mogelijk opheffen. Door het opzetten van een krachtige 'bovenstructuur' (projectgroep, stuurgroep) kan worden gezorgd voor een goede communicatie tussen betrokken partijen, consensus over te bereiken doelen en evenredige verdeling van taken en verantwoordelijkheden over die partijen. Een krachtige bovenstructuur dwingt partijen zich ten volle te verbinden aan het project en maakt het minder gemakkelijk om zich vrijblijvend op te stellen, halverwege af te haken of zich te onttrekken aan eerder gemaakte afspraken.

Naast deze belangrijkste les, die op organisatorisch vlak ligt, zijn er lessen op inhoudelijk vlak. De koppeling tussen onderzoek en marketing, die dit project bijzonder maakt, kan werkzaam zijn maar men dient de koppeling iets minder strak te maken als men vertekening in de onderzoeksuitkomsten wil voorkomen.

Grootschalige voorlichtingsavonden (in een zaal voor 100 personen en meer) hoeven marketing-technisch niet slecht te werken, maar men moet dan wel strak voorzitten, geen al te overladen agenda willen behandelen en duidelijk de lijn blijven vasthouden waarin de voorlichting over het aangeboden preventiepakket centraal staat. Last but not least is een in onze ogen tamelijk harde les dat het nauwelijks zin heeft om een ongesubsidieerd preventiepakket aan te bieden; de respons zal dan minimaal zijn. Aanbod voor de helft van de prijs (of minder), gratis montage en mogelijkheid van gespreide betaling van de eigen bijdrage gelden als voorwaarden om op een goede respons te mogen hopen.

Lessen op organisatorisch vlak

Uit de voorgeschiedenis (hoofdstuk 1) is al duidelijk geworden dat het project 'inbraakpreventie bestaande woningbouw' ontstond uit een hechte samenwerking tussen twee van de vijf betrokken partijen: GSA en RBCP. Tussen deze partijen was frequent overleg en er was consensus bereikt over zowel de doelstellingen als de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Men bleef binnen het kader dat de startnotitie 'sociaal wijkbeheer' voor het project gaf.

Voor de drie partijen die later bij het project betrokken raakten, gold dit in mindere mate. Dit blijkt uit de visie van de geïnterviewden, die is verwoord in paragraaf 2.1. Bij de drie later aangesloten partijen wijkt die visie belangrijk af van het kader, dat de startnotitie 'sociaal wijkbeheer' gaf.

Sprekender nog is de keuze van de twee later aangesloten woningcorporaties (GS en WVA) voor een proef in één stadsdeel (Almere Stad). Men wilde het resultaat van die proef afwachten, alvorens te besluiten om ook de andere twee stadsdelen aan te pakken. De proef gaf een matig resultaat en men besloot om niet verder te gaan. Bij de andere corporatie (GSA) heeft van het begin af aan vastgestaan dat men alle drie de stadsdelen aan zou pakken.

Tenslotte zegt de bereidheid tot subsidiëring van het aangeboden preventiepakket ook wel iets over de verbondenheid met het project. De twee later aangesloten corporaties lieten hun huurders de volle prijs betalen voor zaken die het eigendom van de corporatie zouden blijven.

Het is achteraf niet te zeggen of een krachtige bovenstructuur voor een geheel andere houding had kunnen zorgen bij de later aangesloten partijen. Waarschijnlijk had hun vertrouwen in preventie nooit het niveau van de initiatiefnemers bereikt. Wel had die bovenstructuur ervoor kunnen zorgen dat de consensus over doelstellingen en de verdeling van taken en verantwoordelijkheden op een aanvaardbaar niveau was komen te liggen.

Lessen op inhoudelijk vlak

Bij de voorlichting waren er enkele leermomenten ten aanzien van de opzet van de bijeenkomsten, de koppeling van onderzoek met voorlichting, de inbreng van de politie en de verkoop van de preventiepakketten.

Qua opzet van de voorlichtingsbijeenkomsten zijn de volgende leerpunten van belang. De groep die zich met het organiseren van de bijeenkomsten bezighoudt mag niet te groot zijn en dient vooral zoveel mogelijk bij elkaar te blijven. De wisselingen in de voorlichtingsgroep werden door sommige betrokkenen als storend ervaren. Daarbij komt dat hoe groter deze groep wordt des te minder de afzonderlijke leden qua activiteiten te doen krijgen en des te minder men zich verantwoordelijk voelt voor het slagen van de voorlichtingsbijeenkomsten. Een tweede leermoment over de opzet van de bijeenkomsten was het gegeven dat je op zo'n bijeenkomst niet te veel onderwerpen moet behandelen. Een kort en strak programma met maximaal 1 à 2 onderwerpen bleek het meest effectief. Ook het bewerkstelligen van een zo hoog mogelijke opkomst blijkt een belangrijk leerpunt. Alleen de GSA, die veel promotie gaf aan de voorlichtingsbijeenkomsten, bleek een voldoende hoge opkomst te behalen. Het promoten van de bijeenkomsten is dus blijkbaar van wezenlijk belang voor de opkomst en (dus) het slagen van de voorlichting. Tot slot bleken veel bewoners de bijeenkomsten aan te grijpen voor het uiten van hun woongrievan. Vanuit deze ervaring is het zinnig om in het vervolg aparte bijeenkomsten te organiseren waarin bewoners hun grieven over de kwaliteit van de woning kwijt kunnen.

De koppeling van het onderzoek aan de voorlichting bleek door alle betrokkenen als gunstig te zijn ervaren. Door op de voorlichtingsavonden de uitkomsten van de enquête te presenteren, kon men exact aangeven over welke problemen men sprak en hoe groot deze problemen waren.

De inbreng van de politie op de voorlichtingsbijeenkomsten werd als positief ervaren, maar leverde ook enkele leerpunten op die in de toekomst verbeterd kunnen worden. Allereerst werd door enkele betrokkenen de noodzaak genoemd om voor dit werk een vaste groep politiefunctionarissen vrij te maken die bij alle bijeenkomsten aanwezig is. Daarnaast dient deze groep vanuit de politie-organisatie voldoende tijd te krijgen om zich voor te bereiden en alle avonden te bezoeken. Tot slot is opgemerkt dat het politieverhaal vaak te belerend naar de bewoners toe

was. Wanneer de bewoners dan vroegen wat de politie nu zelf dacht te gaan doen aan het oplossen van bepaalde problemen kwam vaak het antwoord dat de politie andere prioriteiten stelt.

De promotie en verkoop van de preventiepakketten werd door de drie woningbouwverenigingen verschillend aangepakt met overeenkomstig verschillend succes. Wanneer de woningbouwvereniging zich ten doel stelt de inbraakpreventiepakketten zo goed mogelijk te verkopen³, men moet zorgen voor een gunstig financieel aanbod en een goede promotie daarvan in de diverse media. Verder moet men de reclame van mond tot mond de tijd gunnen zijn werk te doen: ook lang na de voorlichtingsavonden blijken zich "spijtoptanten" te melden voor een preventiepakket.

Ten aanzien van de terugkoppeling van de resultaten kan het een en ander worden opgemerkt over het gebruik van de media en het ontbreken van goede aanspreekpunten bij sommige organisaties.

Het is langzamerhand duidelijk dat men leefbaarheidsproblemen niet verhelpt met een eenmalig project; het is veeleer een continue inspanning waarvan het project het begin vormt. Men houdt daar echter alleen voldoende fut in wanneer de diverse betrokkenen zien dat er resultaten worden geboekt. De voortgang en opbrengsten dienen dan ook voortdurend naar de diverse betrokkenen te worden teruggekoppeld. Voor wat betreft de bewoners is een leerpunt dat naast de voorlichtingsbijeenkomsten via de media publiciteit wordt gegeven aan de verschillende acties. Daarbij geldt dat:

- bewoners kunnen worden herinnerd aan de komende voorlichtingsbijeenkomsten en het nut om deze te bezoeken;
- acties vooraf kunnen worden toegelicht en resultaten achteraf teruggekoppeld;
- aandacht kan worden besteed aan het huismeesterproject opdat bewoners weten dat er een huismeester is en wat deze voor hen kan betekenen.

Voor wat betreft de overige betrokkenen was een leerpunt dat er per organisatie één aanspreekpunt dient te zijn. Wanneer zo'n eenduidig aanspreekpunt ontbreekt, leidt dit in de regel tot miscommunicatie en het uitblijven van noodzakelijke vervolgactie. Dit heeft natuurlijk veel te maken met het feit dat er geen bovenstructuur was in dit project. Was die er wel geweest, dan had die allang gezorgd dat er een aanspreekpunt was ingesteld. Maar over de bovenstructuur (de bittere noodzaak daarvan) is al genoeg opgemerkt in het voorgaande. Daarom nu nog een laatste punt betreffende inhoudelijke leermomenten bij de uitvoering van onderzoek.

Het ontbreken van specifieke deskundigheid op het terrein van statistisch onderzoek was een leerpunt dat met name door het RBCP werd geconstateerd. Het is nuttig om het onderzoeksplan op schrift te stellen en ter toetsing aan een terzake deskundige voor te leggen. Vooral op het onderzoekstechnische gebied zou dat achteraf gezien geen overbodige luxe zijn geweest. Door het geven van kleine (maar waardevolle) tips zouden zo in het vervolg onnodige (en zichzelf vermenigvuldigende!) fouten voorkomen kunnen worden. Bijlage 1 poogt een aanzet te geven voor zo'n advies.

---

³ Zoals vermeld in paragraaf 2.1 stelden de sleutelpersonen bij GS en WVA dat hun primaire doel niet de verkoop van de preventiepakketten was maar eerder het laten zien dat je als woningbouwvereniging iets doet voor de bewoners.

3 De toekomst

3.1 Nut van een vervolg

Uit het onderzoek is gebleken dat vrijwel alle betrokkenen de opbrengsten van het project positief beoordelen en (in meerdere dan wel mindere mate) vinden dat er een vervolg op moet komen. Over de vorm van dit vervolg is men het echter nog niet eens. Ook blijkt dat de meeste betrokkenen de verantwoordelijkheid voor de preventie en het vervolgtraject niet bij henzelf maar bij een andere partij neerleggen. Iedereen zit te wachten tot de ander het initiatief neemt. En dat is jammer, want het project vraagt om een vervolg. Het project heeft duidelijke aanknopingspunten opgeleverd om doelgericht op leefbaarheidsproblemen in te schieten en als niemand dat dan vervolgens doet, zou dat zonde zijn.

In feite vinden alle betrokkenen dat er een vervolg op het project moet komen. Enkele betrokkenen uiten deze mening echter met de nodige terughoudendheid. Zo stelt de gemeentepolitie dat een vervolg nuttig is, maar dat voor haar de prioriteiten bij de plantoetsing van de nieuwbouw liggen. Woningbouwvereniging GS is ook voor een vervolg maar heeft daar niet veel haast mee. GS wil eerst de opknopbeurt van de Stedenwijk afwachten om vervolgens na enige tijd via een enquête te inventariseren welke leefbaarheidsproblemen zijn opgelost en welke niet. Over de vorm die het vervolgproject moet krijgen, zijn verschillende visies te horen. Zo vinden de GSA en het RBCP dat de geconstateerde problemen gericht moeten worden aangepakt en de geschapen communicatielijnen verder uitgebouwd. De WVA daarentegen denkt meer aan het verlaten van de ingeslagen weg en vindt dat de bewoners in de toekomst individueel moeten worden benaderd met een op hen afgestemd preventieplan. Ook over wie het initiatief tot het vervolgproject moet nemen, is men het niet geheel eens. De meeste vingers wijzen richting woningbouwverenigingen en één vinger richting gemeente. Op zich vindt men het niet zo heel belangrijk wie het initiatief neemt als de zaken maar constructief worden opgepakt. Het lijkt er echter op dat de verschillende partijen een afwachtende houding aannemen en er niet happig op zijn om zelf het voortouw te nemen.

3.2 Mogelijkheden voor een vervolg

Door het RBCP zelf is geopperd dat het project een vervolg kan krijgen door het instellen van een coördinatiepunt bij de gemeente. Op dit punt zou alle informatie over leefbaarheidsproblemen bij elkaar komen en zou voor die problemen een oplossing gezocht moeten worden. Deze organisatievorm zal echter in de praktijk niet zwaar genoeg blijken. Alleen door het instellen van een gezaghebbende en multidisciplinaire 'Stuurgroep Leefbaarheid Almere' kan worden bewerkstelligd dat er genoeg druk op de ketel gehouden wordt om er voor te zorgen dat de geconstateerde leefbaarheidsproblemen blijvend voldoende worden opgepakt.

Aangezien de verschillende partijen overtuigd zijn van het nut van criminaliteitspreventie en het project in principe een vervolg willen geven, is het gewenst dat overeenstemming wordt bereikt over de wijze waarop men dit vervolg vorm wil geven. Vanuit deze achtergrond is het raadzaam dat er een stuurgroep wordt opgericht waarin vertegenwoordigers van de diverse partijen (politie, RBCP, gemeente,

woningbouwverenigingen) zitting hebben. Doel van het overleg is dat men tot een duurzaam samenwerkingsverband komt waarin men gezamenlijk de leefbaarheidsproblemen in Almere aanpakt.

Gezien het verloop van het project en de rollen die de verschillende partijen daarin hebben gespeeld, lijkt het RBCP de aangewezen instantie om het initiatief tot het instellen van de "Stuurgroep Leefbaarheid" te nemen. Het RBCP zou dan de verschillende betrokken organisaties moeten benaderen en hen verzoeken een vertegenwoordiger aan te wijzen voor het overleg. Doelstellingen en aanpak voor het vervolg zijn de eerste punten waar de stuurgroep over beslist. De volgende stap is dat er op papier komt te staan welke leefbaarheidsproblemen die uit het onderzoek naar boven kwamen als eerste worden aangepakt. Een en ander zou moeten uitmonden in de afsluiting van een raamovereenkomst die vastlegt binnen welke randvoorwaarden men de gestelde doelstellingen denkt te realiseren. Een belangrijke randvoorwaarde is de (gezamenlijke) financiering van uit te voeren maatregelen. Daarnaast zullen organisatorische vraagstukken dichtgeregeld moeten worden, zoals de inkadering in de nieuwe politie-organisatie. Maar ook simpeler zaken als de taakverdeling kan men schriftelijk vastleggen.

Het is raadzaam een goed onderscheid te maken tussen de strategische, organisatorische en actiegerichte taken. De verschillende typen taken dienen zoveel mogelijk aan aparte personen te worden toebedeeld. De voorzitter moet zich primair met strategische taken bezighouden. Hij coördineert en bewaakt de voortgang. Voor organisatorische taken kan een secretaris worden aangesteld. De actiegerichte taken worden ondergebracht bij de overige participanten. Op deze manier wordt een heldere taakverdeling geschapen en voorkomt men dat al het werk op de schouders van enkele actieven neerkomt. Op papier moet duidelijk en ondubbelzinnig worden vermeld welke concrete taken en activiteiten door welke participanten dienen te worden uitgevoerd. Indien mogelijk kan hier een tijdpad aan worden gekoppeld. Bij de verdeling van deze taken en activiteiten is het van belang dat rekening wordt gehouden met de specifieke (on)mogelijkheden van diverse partijen.

Tot nu toe heeft de gemeente Almere een bescheiden rol in het project gespeeld. Haar inbreng had voornamelijk betrekking op het aanbrenge van enkele verbeteringen in de gebouwde omgeving aan de hand van de uit het project voortgekomen aanbevelingen. Aangezien de implementatie van de uit het project voortgekomen aanbevelingen in het vervolgproject centraal zullen staan, is het zondermeer gewenst dat ook de gemeente een afgevaardigde voor het overleg aanstelt. Deze afgevaardigde kan dan enerzijds de gemeentelijke belangen en verantwoordelijkheden vertegenwoordigen en anderzijds dienst doen als gemeentelijk aanspreekpunt voor de andere betrokkenen.

Bijlage 1

Onderzoekstechnische kanttekeningen en aanbevelingen

Kanttekeningen

In alle drie de onderzoeksrapportages wordt gesteld dat gelet op de hoge respons van de enquête (i.c. 50 tot 70%) deze daarom representatief is voor de gehele wijk of plaats. Deze stelling is onjuist! Een hoge respons is weliswaar een belangrijke voorwaarde voor het verkrijgen van een representatief beeld, maar er zijn meer voorwaarden. Zo moet ook worden voorkomen (en achteraf gecontroleerd) dat er geen selectieve uitval van respondenten ontstaat. Met andere woorden: er dient te worden voorkomen dat personen met een specifieke houding of mening ten aanzien van het project structureel de enquête niet invullen. Wil er namelijk sprake zijn van representativiteit dan dienen alle houdingen en meningen naar hun werkelijke verhouding in de respons te zijn vertegenwoordigd.

Gelet op de aanpak en uitkomsten van de enquête heeft het er alle schijn van dat de representativiteit van de enquête op dit punt niet optimaal is. De onderzoekers geven zelf al in hun rapportages aan dat de responsgroep een onevenredig aantal vrouwen en ouderen bevat. Uit velerlei onderzoeken naar onveiligheid- en angstgevoelens is gebleken dat dit nu juist de groepen zijn die zich relatief vaak onveilig voelen en de meeste behoefte hebben aan preventieve maatregelen.

Concluderend kan dus worden gesteld dat gezien de samenstelling van de responsgroep in vergelijking tot de populatie de uitkomsten van de door de woningbouwverenigingen uitgevoerde enquête voor wat betreft de vragen naar onveiligheidsgevoelens en behoefte aan preventieve maatregelen naar alle waarschijnlijkheid een vertekening naar boven vertonen. Dit houdt in dat de percentages ten aanzien van onveiligheidsgevoelens en behoefte aan preventieve maatregelen in werkelijkheid naar alle waarschijnlijkheid lager ligt dan uit de enquête blijkt.

De oorzaak voor deze (zeer waarschijnlijke) vertekening is voornamelijk gelegen in de wijze waarop de inname van de enquêteformulieren was georganiseerd. De GSA deed ieder adres een envelop toekomen waarin een informatiebrief, een enquêteformulier, een intekenformulier voor een pakket hang- en sluitwerk en een uitnodiging voor de informatiebijeenkomst zat.

Aan de bewoner(s) van het adres werd verzocht de enquête en het intekenformulier in te vullen en tijdens de informatiebijeenkomst in te leveren. Het voor de hand liggende effect van deze aanpak is dat bewoners die geen interesse hebben in het preventiepakket en (derhalve) ook niet naar de informatiebijeenkomst gaan minder snel de moeite zullen nemen om de enquête in te vullen en bij de organisatoren te doen belanden dan bewoners die wèl in het preventiepakket zijn geïnteresseerd. Sprekende illustratie is de beantwoording van de vraag "Denkt u dat inbraakpreventie helpt?" Op die vraag antwoordde in bijvoorbeeld Almere-Buiten maar liefst 98% met "Ja." Zo'n hoge score kan alleen bereikt worden doordat het voor 'nee-zeggers' nauwelijks zin had om naar de voorlichtingsavonden over preventie toe te gaan (en daar de enquête in te leveren).

Aanbevelingen

Meetbaar maken van het effect van getroffen preventiemaatregelen

Wanneer men onderzoekt in hoeverre een ingevoerde (preventie)maatregel effectief is, dan dient een vergelijking te worden gemaakt tussen de groep die wèl van de

maatregelen gebruik heeft gemaakt en een vergelijkbare (controle)groep die dit niet heeft gedaan. In dit geval zouden dus de inbraakcijfers van de bewoners die zich wel hebben laten voorlichten over inbraakpreventie en die wel een pakket hang- en sluitwerk hebben aangeschaft, moeten worden vergeleken met de inbraakcijfers van de bewoners die geen gebruik hebben gemaakt van deze mogelijkheden. Wanneer het aantal inbraken per 100 huishoudens bij de eerste groep (significant) lager ligt dan bij de tweede groep kan de conclusie worden getrokken dat de maatregelen effectief zijn. Wanneer het niet mogelijk blijkt om in het onderzoek een onderscheid te maken tussen bewoners die wel en bewoners die geen gebruik hebben gemaakt van de aangeboden (preventie-) mogelijkheden, kan voor een andere (iets minder goede) onderzoeksmethode worden gekozen. Men kan dan de inbraakcijfers van beide groepen vergelijken met de inbraakcijfers van voorgaande jaren. Voorwaarde is dan wel dat het deel dat wel gebruik heeft gemaakt van de preventiemogelijkheden in de totale onderzoeksgroep voldoende groot is. Wanneer uit deze vergelijking blijkt dat de inbraakcijfers van deze gehele groep na een aanvankelijke stijging in de voorgaande jaren stabiliseren of afnemen, kan de conclusie worden getrokken dat de maatregelen **waarschijnlijk** effect hebben gesorteerd⁴.

Tips voor het uitvoeren van enquête-onderzoek

Bij het uitzetten van een enquête kan men de steekproefgrootte niet bepalen door een willekeurig percentage van de onderzoeksgroep te kiezen dat op het eerste gezicht voldoende groot lijkt (zoals de 10% van de voor-enquête). Voor het bepalen van de steekproefgrootte bestaan statistische formules waarmee kan worden berekend wat de vereiste responsgrootte moet zijn. Dit vermenigvuldigd met het verwachte responspercentage bepaalt de steekproefgrootte.

Selectieve uitval van (bepaalde groepen) respondenten dient te worden voorkomen danwel achteraf te worden gecorrigeerd. Vanuit deze achtergrond is het dan ook aan te raden om bij toekomstige herhaling van de enquêtes:

- te overwegen of deze wellicht niet beter telefonisch kunnen plaatsvinden;
- in geval van schriftelijk enquêtering, de enquêtes apart van de intekenformulieren te versturen en te vergezellen van een porto-vrije antwoord-enveloppe;
- te overwegen of het ten behoeve van de representativiteit nuttig is de non-respondenten te rappelleren;
- bij analysering van de gegevens te bekijken in hoeverre de responsgroep overeenkomt met de onderzoekspopulatie en in hoeverre verschillen via statistische technieken (herweging) kunnen worden gecorrigeerd.

---

⁴ In dit geval wordt gesproken van een **waarschijnlijk** effect omdat bij deze onderzoeksmethode extern gelezen invloeden niet geheel kunnen worden uitgesloten. Dit in tegenstelling tot de eerste onderzoeksmethode.

Bijlage 2

Geïnterviewde organisaties

- Regionaal Bureau Criminaliteitspreventie Flevoland.
  - . De heer Telderman

- Gemeentepolitie Almere.
  - De heer Van Mameren
  - . De heer Rutte

- Woningbouwvereniging Groene Stad Almere (GSA).
  - . De heer Roos

- Woningbouwvereniging Goede Stede (GS).
  - . De heer Tilburg

- Woningbouwvereniging Almere (WVA).
  - . De heer de Graan

-

Bijlage 3

Schriftelijke bronnen

Notitie inzake "sociaal wijkbeheer", Woningbouwvereniging Groene Stad Almere (GSA), juni 1988.

Almere - Stedenwijk Noord, verslag project inbraakpreventie, RBCP Flevoland i.s.m. Woningbouwvereniging Goede Stede, 1991

Almere - Buiten, verslag project inbraakpreventie, RBCP Flevoland i.s.m. Woningbouwvereniging GSA, 1992.

Almere - Haven, verslag project inbraakpreventie, RBCP Flevoland i.s.m. Woningbouwvereniging GSA, 1992.